धर्मनिर्माणविघ्नप्रतिघातसर्वविघ्नविघातनिष्ठानवतीत्यादयोवाचकाः। श्रीकंदलीकारः॥ सन्निधानमात्मादिकस्वरूपं यत्संतरायबीजमिति॥ च्यो
जकपक्षस्तिर्ङ्स्वीकारपरपदशेषः॥ यदप्यावश्यकेदाक्षिण्य॥ नमस्काराक्षम्यप्रत्यूहसंघातोपशाम्यतीति॥ तदप्यसंगतं वर्तमानस्यैवतस्यधर्मणोतिरस्करणात्तानवद
वाद्यंकुरवर्तमानस्यैवस्फिटनदर्शनात्॥ उद्दंडभुजदंडादिनाविद्यमानस्यैवघटादेर्विघटनोपलंभात्। धर्मस्यैवामवर्त्मिकस्याणुत्वेयऽपनयमपिप्रत्यूहव्यापा
रइतिचेन्नयुक्तं। किमुपक्रमेतस्मात्॥ ततश्चावश्यंशास्त्रारंभादवतानमस्कारोवाच्यः॥ प्रमाणप्रतिष्ठितत्वात्॥ तथाहिविघ्नाद्ध्यात्मानमस्कारःशास्त्रारंभ
अवश्यंविधेयोविघ्नापशमफलत्वात्॥ विघ्नवादिमंत्रजापवदित्यलंप्रकृतचर्चया॥ अथपदवाक्यविषयातदुक्तंशास्त्रप्रकरणदीनांयथा
र्थावगमःकृतः॥ व्याख्यादिहायतश्चक्तिःसावाक्यपदवाक्यायावितिततश्च पिंपदकंदवकात्मकत्वाद्वाक्यस्यादौपदार्थगमनिकामुक्त्वा॥सांवपद
विच्छेदप्रक्रियेत्यतःपदविच्छेदः॥ प्रणम्यशंभुम्॥ जगतःपति म्॥परमात्मानमनंतत्वाद्यैर्विदुस्तत्त्वतः॥ विष्णुंप्रबोधमयमया॥ अति
धिस्यात्॥ प्रमाणंताक्षदतदन्यलक्षणम्॥ एवंपदविच्छेदायेधमर्माणि यावत्स्वयंप्रवात्मत्वं॥ अथनापदार्थः॥ सन्निधिस्यातवक्ष्यते॥ स
न्निधिस्यतइत्यस्याःक्रियायाःस्वकर्मकत्वाक्किमपेक्षायांकर्मेह॥ प्रमाणंत्यादि प्रमीयतपरिच्छिद्यतेसंशयादिव्यवच्छेदनवस्तुतत्त्वंयततत्प्रमाणं॥ प्रत्य
क्षाद्यनामरूपं॥ ताक्षदोयोगिप्रत्यक्षादयःतदन्यत्स्वयमर्थादिकंप्रमाणंच। नाक्षदःस्वतदन्यश्च॥ प्रमाणताक्षदतदन्यानितिघोलक्षणेस्वपरजातीयव्यावृ
त्तीकाधर्मौ॥ स्वनिश्चयसामर्थ्यात्पदार्थानांपरस्परंसंकार्यणनिश्चायकाधर्मावातत्वानुप्रमाणताक्षदादीनांकिमेकंलक्षणमानंवा॥ याद्यकेनहीतरांमि
श्रयतिवकलक्षणनिष्ठत्वादेकस्य॥ सावविरुद्धाप्रमाणताक्षदादीनामावबलागापात्तेतादृशप्रतीतत्वात्॥ अथानेकंतदालक्षणंनोभयस्यात्रलक्षणमित्यभि
प्रेत्यबहुव्रवचनेनाख्यमितिचेत्॥ सत्यंकिंत्वणेकिकस्मादवलक्षणात्प्रमाणादिपविच्छेत्तव्यमितिप्रतिपत्यर्थमेकवचनेवाक्यअन्यथाबहुत्वात्काकेकंबकजल्पित्वं
क्षणेर्ह्यंशइतिचेत्तर्हितल्लक्षणंवाच्यंन्यलक्षणात्तल्लक्ष्यमित्यनवस्थादिस्यात्संभवात्॥ कथंसन्निधिस्यतइत्याह॥ मयासामर्थ्यतः॥ क्रियाबलादेवकर्तरिप्रत्यय
यतिपदंकुर्वित्यतस्तामंत्रणंसर्वत्रतेष्वेवपरमतत्त्वमातापादत्रोपतिर्यद्यत॥ एकावत्प्रहाणःप्रायोजननिष्टत्वनात्रापिप्रायोजनेद्यमित्याकांक्षायामा

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

MEMORIAL

त्। निवेसंज्ञायाः खलु सर्वेषामनवधारणप्रत्ययात्मकावनस्यात्मभावद्यः। सधर्मिविषायाचानाद्वेऽवेत्राकाः। प्रमाणमिद्वादिति। नन्वलक्षणान्तदाद्यस्यात्तदन्तक्षधर्मि
त्वलक्षणस्येकान्त्। संज्ञायस्यपोद्यविधेसंगच्छन्त्। निवस्तुनयधात्तादावस्त्वलक्षणात्तदाकारणात्तदाद्य। तदुक्तम्। अयामवस्तिनादात्तदाद्यस्तुर्यद्विरुद्धधर्मी
ध्यमः कारणात्तदावति। द्य। क्रमेणादाद्यवति। तद्यथा। समानधर्मीक्रियमंयस्थाणुःस्यात्पुरुषोवेति। दिग्विद्योवेत्तिदीर्घद्रव्यऊर्द्धत्वयनिमित्तम्
ईद्वेतद्वयरिमाणंवा। मानंत्वा। तस्माकारणन्नतात्स्थाणुपुरुषायास्मानाद्धर्मादर्शनात्तावः किंस्थाणुरुतपुरुषोवास्यादित्यसंशयविमर्शात्मि
कःसंज्ञायःप्रादुर्भवति। अयंसावः। आप्तायाःसमीपेपरिज्ञानार्थंसुश्रूषवलितमूर्द्धस्थापितस्वालीकंस्थाणुमारापयंतिं। तत्रपांशुविलातप्रायाद्यंशकपायो
दृष्ट्वाहायास्तुल्याद्यर्धकारविलोकनाक्किमयंस्थाणुःस्यादुतपुरुषोवेतिसंज्ञायी तत्रकश्चाकाशदिश्वादीनांकश्चश्रवणादीनांवविद्याषाणान्नीरूपणात्तंनव
वाच्यंसमानधर्मस्यसंज्ञायजनकत्वतन्मूलत्वात्। प्रत्यविज्ञोपमानायारपि। संज्ञायश्चापवित्रिति। तायाःसमानधर्मीस्येकत्रनिश्चितत्वादनायास्त्व
निश्चितत्वात्। अयंचप्रत्यक्षविषयत्वात्प्राप्यकिंकिकःसंज्ञायइति। द्य। द्वितीयेसंज्ञायानदंनिदर्शयति। आत्मकधर्मीदाकाशविद्याषगुणश्चा
क्किमयंशब्दोनित्यःस्यादनित्यावति। अत्रशब्दोप्रतिषादिनोनित्यात्मतया द्वविप्रतिपन्नौ। तत्रशब्दोस्वातधर्मसाधनाययदिकश्चिदाकाशविद्याषि
षगुणश्चेत्तदाश्चनश्रुतीत्। तत्सपरिषद्योसंज्ञायीवनानुनित्यात्मात्यादृष्टस्व रूपानित्यादृष्टोनित्यास्वसुद्यादृष्टस्वरूपानित्यादृष्टः। द्य। दृष्टुनित्यानि
त्यव्यादृष्टान्नाकाशविद्याषगुणेनेतसुक्तम्कश्चिन्नित्यास्याद्यादृष्टत्वात्। यदादिवदनित्यःस्याउतानित्यास्याद्यादृष्टत्वादात्मादिवत्नित्यइति। नचनित्यत्रीतित्यत्वे
णैकत्रास्तामिद्याविरुद्धत्वात्। यद्याश्रनकश्चासोधर्मश्चतिकर्मश्चरायणैकत्रविरुद्धार्थद्वयाविनाभूतादपिधर्मतिसंज्ञायःस्यात्। यद्याकिंकियावत्त्वाद्वरचरि
त्वमन्नंमनःस्याउतास्पर्शवत्त्वादाकाशवदमन्नंमिति। नत्वसाधारणधर्मस्यस्वधर्मिणंविद्याषरूपत्वाद्विद्याषदर्शनस्यचप्रत्यक्षतःसंज्ञायनाशकत्वाक्कंसंज्ञाय
जनकत्वमितिचेत्। सर्वत्याद्दष्टत्वाद्व्यतिरेकसुखवानतिक्रूमउक्तंतद्दोषायेति। यस्त्वसाधारणोधर्मस्तदावस्तुस्वरूप। द्दयासत्त्वविरोधात्त्व। सनःसंज्ञाय
कारणमितिनउक्तादृष्टाकाशविद्याषगुणत्वेऊक्तदोषइति। एवतास्रउक्तमानादितिक्रूमः। द्याष्टगुणःसामान्यवत्त्वात्स्पर्शविच्छेदात्त्वसतिबाह्येंद्रियप्रत्यक्षत्वा

त्वपादिवदितिएतन्नगुणत्वेत्वमिद्याष्टगुणस्यचसाश्रयाद्यदृष्टविद्यादिङनिषेधसमानत्वेनपाविद्याषादाकाशमाश्रयः। तेषाहिद्याब्दसंख्याविभागानसंख्ययाचड्
व्यनाविद्यादिङ्यादिवत्। नाप्यात्ममनासगुणःस्यादिति। स्मदादिबाह्येंद्रियग्राह्यत्वात्रूपादिवत्। नापिदिक्कालयोर्गुणःस्याद्दविद्याषगुणत्वाद्रूपादिवत्। अतःपृथि
व्यादयश्चत्वारयवतिविद्याश्रयाश्रिनःस्याद्दत्तिबाधकप्रमाणसत्त्वसतिगुणत्वात्। यास्त्वेवनसवति। नासिनद्यायद्यारूपादितत्रतद्यानस्याद्दत्वस्मान्नद्यतिविद्या
श्रयाश्रितइति। यदाश्रितस्त्वायंतदाकाशागवा। अयंवसंज्ञायाःसुसमानंनेतावान्यादिसुद्यादाङमानिकइति। द्य। तृतीयंसंज्ञायात्तदसुदाहरतिविप्रतिपत्तेरे
कंनीतिकृतीद्रियाणांऊंबान्यत्वति। कानीति। इंद्रियाणांनीतिकत्वानीतिकत्वमितिचेदनद्दविधेतत्रएकइतिन्यायबादिनांसंगिरंते। इंद्रियाणिनी
तिकानिदृष्टेव्यादिपेवत्तातस्याघ्राणाद्यनुक्रमेणजानानीतिकघ्राणमेव नीतिकत्वमितिचतदयुक्तं। इंद्रियाणिनीतिकानिकरणत्वाद्दात्रादिवदि
ति। पांद्रियाणिनीतिकानि। स्वतगुणाकाशाकश्चात्यदीपवत्। किं द्य। एकाद्दकानप्रकृतित्वंकेवासर्वार्थमिंद्रियंसर्वाणिचासर्वार्थानिस्फ
:विषयनियमादाप्यंपांशुप्रकृतित्वियमनुमीयातपंचत्वमपितंपवत्वात ।। इंद्रियाणांनीतिकत्वमाधितत्रन्यइतिसंख्यात्समाख्यांति
।। इंद्रियाणांपाद्दैकारिकाणितत्त्वंचरूपादिज्ञानकार्यान्यघाभुपपत्ति। गम्यंतेतथांद्रियाणांपाद्दैकारिकाणिमद्दर्षिवार्मीत्यनिमानतवि
षयापवित्रिद्दत्वाद्व्यतिबाकादाचादिवत्। तदुक्तंतत्वकौमुद्यांम।। प्रकृतंतर्म हंप्रसंतो।। द्दंकार।। स्मस्माऊणश्चाघटद्यकालस्मादपिषाडत्राकांपंच
न्यपंचसंतानि। द्य आत्मिमान्यद्दंकारस्मस्माद्विविधःप्रवर्त्ततसर्गः।। एकादत्राकस्यगणस्मान्नः पंचकस्मिंवा। अनायाकूपायाग्पंचीलद्यः।। तद्यथाए
वामीविषयाःमान्नानान्योधिष्ठातावकस्मिंदाद्याद्दमस्मीत्यभिमानरूपादद्दंकारादिद्धसर्गःस्यादकंद्रियाद्धयएकादत्राकागणः पंचकस्तन्मात्रस्वरू
सद्याधिकाद्दंकारापादानत्वमिंद्रियत्वं।। तद्विद्धजुद्विकर्नासदातानवघ्राणदीनिपंचबुद्धींद्रियाणि। एकादत्रोमतइति।। एवंसांख्यानेंद्रियाणामाद्दंका
विकत्वमभ्यधितमन्याःसेंद्रियानस्वस्वागमसमर्थयिमाणाविरुद्धायाःप्रतिपत्तेरिंद्रियाणिकिंनीतिकानिस्मारनीतिकानिचाएकत्रविरुद्धधर्मद्दयाघटनात्।
एकस्यापिस्वरूपस्यानिश्चितत्वाद्व। अथेचागमप्रत्वादागमिकःसंज्ञायइति।। द्व।। चतुर्थेसंज्ञायात्तदेसमर्थयात।। उपलब्धिःकिंसउदकमुपलभ्यते।। उन्नामदिति।

* वागादिनिपंच कार्मेंद्रियाणिश्च

डाक्टर आफ्रेजी दयाराम साहनी कम्
MEMORIAL

MEMORIAL

MEMORIAL

विकल्पान्नदार्घनिर्देशः प्रतिज्ञातार्थस्यानित्यत्वादृष्टान्तादाहृत्यनित्यत्वादिनापरेण प्रतिषाधेऽङ्गीकृतेदोषमनङ्गीकृत्यधर्मविकल्पाद्धर्मान्तर
णाऽनाद्यनन्तदर्घनिर्देशः प्रतिषाधनिरङ्गत्वदर्घप्रतिज्ञातरहस्यलक्षणेननियहस्थानेनभवति॥ब॥लक्षणमुक्त्वेनिदर्शनेनिदर्शनाभासद्वारेणव्याचष्टे।सर्वमनित्यंसच्चादित्यस्यहेतोस्तावद्व
नप्रतिज्ञातार्थस्यप्रतिषाधधर्मीविवादास्पदीभूतलक्षणलक्षणस्यविकल्पयःप्रतिज्ञातार्थविरोधेनापादनायाऽजन्मतदर्थइतिप्रतिषाधनिरङ्गत्वार्थोयथा मद्यकार्यत्वेसतीति
दीदृषोवाविवादास्पदीभूतंसर्वमनित्यमित्यत्रतत्प्रतिज्ञातार्थविरोधेनापादनायाजन्मतदर्थइतिप्रतिषाधनिरङ्गत्वार्थोयथा मद्यकार्यत्वेसतीतिवि
शेषणमिङ्गतोऽहेत्वन्तरमिति।मीमांसकोवेयायिकंप्रतिवदतिनाशहेतुयत्वंसाधयति।यथावदतीत्यत्रस्मर्यमाणकण्टैकत्वादिति।अत्रहिस्फुरणाभावा
दयश्चिरंस्थित्वादस्मर्यमाणकण्टैकत्वेपिनित्याइति॥तैरहेतोःपरेणतेकोतिकत्वउच्चारितंसदर्थायविरोधादसतीतिहेतोर्विरोधेकोऽङ्गीकृतोऽहेत्वन्तरंनि
ग्रहस्थानंनभवति॥ब॥अहेत्वन्तरंकथंनिग्रहस्थानंनभवतीत्याह॥सर्वस्यासाध
र्म्यनिक्षातिकत्वाद्यद्यतिषिप्तिज्ञाद्याभासाऽहेतूदाहरणादीनामुपलक्षणत्वा
दृष्टव्यतिभेदेनसाद्यतनत्वादिहेत्वन्तरस्ययत्रदृष्टनिधनेनत्यत्वार्थेऽ
मनोऽन्तरंवप्रतिज्ञान्तरञ्चाप्यनन्तरंहेतूदाहरणांतरंवाहेत्वंतरंवेत्यर्थः
ति॥यद्यङ्गलक्षणंपक्षप्रतिपक्षत्वंविरुद्धहेतुत्वंसाध्यमिद्धोपकृत्यायोपकृतेहे
त्वन्तरवादीयत्वार्घनिरंजजवीति।तदर्घान्तरंभवति॥ब॥उदाहरतियथानित्याःस्पर्शवत्त्वादितिऽहेतूदाहरणाभासाद्धीतासुरप्रत्ययसतिकृदंतेपदमित्या
दिप्रसङ्गाद्धेतूपसङ्ख्यायोपकृतार्थेऽपायागिवाःस्वेतरमुपदिशतातदर्घान्तरंनामनिग्रहस्थानमितीति।अग्निरुष्णःस्पर्शवत्त्वादिति॥हेतुःप्रागभावानात्वप्रयुज्यप
श्चादनित्यत्वंसाधयतीत्यनुपयुक्तार्थत्वादनुपयागिनोहेतूदाहरणादयःपकृतोपयागिनोहेतूदाहरणादयःपकृतोपयागिनोहेतूदाहरणादयःपकृतोपयागिनो
ऽर्थान्तरंनामनिग्रहस्थानंभवतीतिनावः॥ब॥निरर्थकंनियहस्थानमा
हावर्त्मकृमनिरर्दशावत्रिरर्थकमितिअविधेयरहितंकलयसीतेऽनुवादमात्रेनिरर्थकत्वान्नियहस्थानंभवति॥इदंनिदर्शयतियथानित्याःकवटतया
नागजदत्वाद्यावत्यवयवदर्शनेतीतिऽहकवटतयानाशाःनित्यतावान्पक्षः॥द्योषंसुगमं॥ब॥अविज्ञातार्थमाह॥परिषत्प्रतिवादिन्याविरतिहेहित

MEMORIAL

कान्नमतिमर्वीदापलेत्तान्।उपलेत्तावा।प्रसाद्यतान्यानापक्षणात्।।अथवा।किंवाष्टानामिंद्रियग्रहणायोग्यतास्तिनवा।।आद्यकल्पसर्वाष्टानांनित्यद्वाद्यापकत्वे
नसार्वदिकइंद्रियसंबंधसिद्धेसर्वदासर्वाष्टापलब्धिः।।द्वानकार्यतिद्वितीयस्मिंकल्पवद्वपलब्धिसार्वदिकीपाद्यतग्रहणायोग्यद्वात्।।तताःपक्षणायानावाकाक्रपवस
र्वाष्टानांसर्वदापलब्धअनुपलब्धीतद्ऊक्रमानित्यंसच्चमसच्चवाहतारत्यानापक्षणात्।।अपक्षातासिनावानांकादाचित्कत्वंसंशयः।।विपर्ययिकदाचिद्ग्रपलब्धाद्वनुपलब्धेर्
नियामकस्यव्यवस्थापकस्यनावावाकदाचिद्ग्रपलब्धात्कादाचित्कत्वनियामकेकिंवित्रास्तीत्यर्थः।।परमार्थेकांता।अनिर्व्यंजकानावाद्वनुपलब्धिरितिवरिति।।अनि
र्व्यंजकत्वाष्टकाद्याकावार्द्धयुस्वदनावाद्वष्टानुपलब्धिर्नद्वनित्यत्वावःक्रांतिरितिवाधः।।ब्।।परिहरति।।नतदनिर्द्दिष्टणदितिसंबंधाष्टानिर्व्यंजकावायादनिर्द्दिष्टावि विधाष्टा
नांकघनंतस्मादनिर्व्यंजकानावद्वनुपलब्धेर्नित्यत्वावःक्रांतादनुपपत्तिर्नित्यवतीत्यर्थः।।वा।।अनःपरं।।शब्दाकांतावापुंसोयागविनाशगतिरितिवदिति।।वक्तुःकाद्यस्यवायास्माद्वाद्यष्टटा
दिसंपर्द्दंसंयोगमद्दिस्वाघविनाशद्वत्रोद्वाष्टप्यनुपलब्धीप्रतिहन्यतसंव तांकार्द्धःयदावक्तुःकाद्याद्वापुंस्मात्वाष्टटादिघनिहन्यात्।।तदाद्वाष्टांअ
निर्व्यंजनांतातदनावनातिव्यंजनंतइति।।ब्।।अनःपसंगापादानंनपरिह यतिं।।नासर्वाष्टानांयुगपद्ग्रहणप्रसंगादितियदिवाष्टपुंसोयागएवास्ति
व्यंजकत्वंदाष्टगएतसर्वाष्टापलब्धिंप्रसाद्यत।व्यंजकंप्रसर्वाष्टान्। प्रतिउत्पद्यते।।यथाव्यंजकःघटीएवंप्रसंगावदक्तुरिंद्रियग्राह्याणांघटा
दीनांयुगपद्ग्रपलेत्तःस्यादितिघाद्वाष्टानिर्व्यंजकत्वाष्टसंज्ञावा।श्रोत्रग्राह्याणांसर्वदा ष्टानांयुगपद्ग्रपलेत्तःस्यादित्यर्थः।।ब्।।परःप्रश्रयतिकथमितिद्वयमितिसंधि
।परंषश्रस्यनहिमयासर्वाष्टानांमेकपवानिर्व्यंजकान्कपगम्यत।किंवायावद्वाद्वाष्टास्तावद्वानिर्व्यंजकाइत्यासाकःसिद्धांतस्तातायस्मिंश्चाष्टस्यानिर्
व्यंजकत्वंस्पेवानिर्व्यक्तिर्नेसर्वाष्टानांयतनवतीतिप्रसंगःस्यात्।।ब्।।प्रार्वाक्रयुक्त्यानिपतेव्यंजकनानात्वेविषयिणेनित्यत्वविषयति।।श्रोत्रेनावश्रमाणेंद्रि
यग्राह्यसमानदेशसमानधर्मीपत्रात्मनमर्थीणंग्रहणायप्रतिनियतसंस्कारकसंस्कार्यनानत्ववंतीद्रियाद्यद्वुर्वदितिश्रुतिर्व्यंजकनानात्वेवरंवडनाि
यदमतमानेतत्रश्रोत्रेत्यादिः।संस्कार्यनानत्ववतीतिपर्यंतः।पक्षइंद्रियग्राह्यादितिहेतुः।यद्वुर्वदितिदृष्टांतःप्रतिनियतत्वादिप्रतिनिपतणेकेकव्यंग्यप्रतिनिश्चिता।ि
संस्कारकावायवासंस्कार्यंश्राव्यग्रहणायातिप्रखरीकार्यमितिसमानेंद्रियग्राह्यादिवित्रोषणत्रयंअर्थीणांतथोपपद्यद्वेद्यमवाश्रोत्रेअर्थीणंग्रहणायप्रतिनियतसं

अर्थ

स्कारकसंस्कार्यनानत्ववतींद्रियग्राह्यादित्यत्राद्यवद्वुरादितन्नग्रहकादिसहकृतरूपरसादियग्रहणप्रवर्त्तिष्णुविज्ञानव्यतिचारस्तत्रिदत्रार्थेसमानेंद्रियग्राह्यतिपदं।
तित्रादशब्दात्तुरूपादियग्रहणायप्रतिनियतदीपादिसंस्कारकसंस्कृतनद्वुषाधनकोतापनादायसमानदेशतिपदंद्वयगपदिंद्रियसंबंधसिद्धयर्थंजडीकृतमिश्रितघृततिलाद्यः
स्वरूपस्यानायप्रतिनियतसंस्कारकसंस्कृतनद्वुषातिव्याप्तिव्यवच्छिन्नायसमानधर्मतिपदं।अयंभावः।यसमानेंद्रियग्राह्यसमानदेशा।समानधर्मीपत्रात्मद्वाष्टास्तद्ग्रय
हणायप्रतिद्वाष्टासकिंकेसंस्कारकसंस्कार्यंश्राव्यत्रनवतिकिंत्वकसंस्कारकसंस्कृतासवतात्रतथाविधनग्राष्टान्नद्वुर्वद्दृष्टांतिं।यद्वाद्वुरादिकपदीपसंस्कृतंसं
मानेंद्रियग्राह्यसमानदेशसमानधर्मीपत्रान्घटादीनत्युगपदद्यद्भाति।।तद्वाश्रोत्रनानात्वमानेनपरप्रसंगंव्यंजकनानात्वेवंवदद्यिद्वाद्युगपत्सर्वाष्टग्रहणंसमर्थि
तंग्राह्यावेतःग्राह्यास्तावंता।।तिव्यंजकाइति।परानिष्पतंश्राव्यविषयसतग्राष्ट व्यंजकनानात्वेनिरावाष्टग्राह्यद्वाप्रतिनियतसंस्कारकसंस्कार्यनानत्ववंति।समानें
द्रियग्राह्यसमानदेशसमानधर्मीयत्रात्मप्रतियुगपदिंद्रियसंबद्धत्वाद्घटा दिवदिति।अत्रवृत्तमानत्रग्राह्याःप्रतिनियतसंस्कार्यनानत्ववंतीतिपक्षासमानेंद्रि
यग्राह्यसमानदेशसमानधर्मीयत्रात्मप्रतियुगपदिंद्रियसंबद्धत्वाद्घटा दिःप्रतिनियतःयतएकैकंवाष्टंप्रतिनिश्चितःसंस्कारकाइत्यनिर्व्यंजकाःस
मानेंद्रियादिपदानांव्यवच्छेद्यंत्वेयुगपदिंद्रियसंबद्धत्वादित्यहेतावकदत्वस मावतत्वाद्युगपद्वुरादिसंबद्धत्वेपिप्रदीपादिप्रतिनियतसंस्कारकसंस्कार्यरूपा
दिनिर्व्यभिचारस्यान्नविद्वद्यर्थंसमानेंद्रियग्राह्यादितिपदंसमानेंद्रियग्राह्यअपिनि। त्रादशब्दात्प्रतिनियतसंस्कारकसंस्कार्यनानत्ववंतीतितत्रविद्वाद्वायसमानादेशतिं
पदंसमानेंद्रियग्राह्यसमानदेशस्त्रअपिद्वीवृततमिश्रितघृततिलप्रतिनियतसंस्कारकसंस्कार्यीणवंति।।तद्यवाद्वद्वायसमानधर्मीतिपदंकार्द्धः।।यथासमानेंद्रि
यग्राह्यसमानदेशसमानधर्मीयत्रात्मघटादयश्चद्वुःप्रतिनियतसंस्कारकसंस्कार्यीनानत्ववंतीकिंत्वकपदीपसंस्कृतास्ताश्चरीनत्ववंति।।तद्यासमानेंद्रियग्राह्यसमा
नदेशसमानधर्मीपत्रात्मद्वाष्टाश्रपिश्रोत्रेप्रतिनियतसंस्कार्यीनानत्ववंति।किंत्वकातिव्यंजकानावाद्यतिव्यक्तानातसार्वयाद्विव्यंतइति।तादवसमानद्वायनवि
षयिविषयायाव्यंजकनानात्वेनिरासात्सर्वत्रसमानधर्मीतिपदंकविन्नसंत्यातामहर्षिसाधर्म्यीनावात्।कथंविरुधर्म्यभिचरेत्।।ब्।।परमतमाशंक्याकाता।उत्प
त्तिपक्षेत्वयंसमानादोषइतिवदितिः।अनित्यव्यक्तिपक्षेपकव्यंजनासंस्कारवद्गुणपत्रसर्वाष्टग्रहणमितियादोषः।।आकूतमनवदनिमातउत्पत्तिपक्षेपिसमानएकि

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

तानातिवाऽतःसघुऽदत्तवन्नादन्याहत्रेन्यायरत्नेददातिमर्दलस्तनिमसुऽजितातऽति॥ब॥विदाद्यारपियदतिऽत्रैसतत्र्यायरत्नंयाकंघवासमित्याह।
श्राचार्यमाराध्यमयापिलघ्वे॥तत्र्यायरत्नंस्वपरापकारिऽअक्रग्रिकेस्वल्पपदेनिबद्धंसमारसुक्तिरत्नसन्दिहिजानामिति॥ततत्त्वादीकंन्यायरत्नंश्रा
चार्यत्रिजगत्कुमाराध्यमयापिप्रारंकीहत्रेततःपरापकारिविषयत्वात्यागनिष्टं॥तत्तत्र्यायकिंकृतमित्यह।अक्रग्रिकीनंजऽद्यनन्यघा॥कृतिःस्वल्पपदो
ल्लोकाक्षरैर्युक्तिकोकिमर्थमित्याह॥संमारवत्यादि।उत्तमऽजाऽसणोनंनवविमाक्षायति॥ब॥श्रीऽकलर्षिमाहद्वागच्छमुऽकरःश्रीमन्माहऽऽप्रालःशिष्यःश्री
जयसिंहसूरिरविलऽजामाणिक्यमणीःपतात्रिभिर्मितवान्यायरापकृतायश्रीन्यायमारात्रिताममष्टयोंविहतिंऽकपपरवत्रोःसिषाविद्वाराधमऽजधेत्॥१टीकि
येन्यायसारस्यान्यायतात्पर्यदीपिकामनीषिणोमनः॥सोधसर्वदापिप्रक
हसूरिविरचितायोन्यायतात्पर्यदीपिकातिधनायोश्रीन्यायसारटीका
॥प्रमाणयेषऽन्यायसारटीकाममाप्तमिति॥येषायेषंश्लोकाः॥ ॥ब॥

ातानाम।ऽतिश्रीऽकलर्षिगच्छमंडनश्रीमन्माहऽऽसूरिशिष्यश्रीजयसिं
यामागमपरिच्छदस्तात्रीयाकःसमाप्तः॥ब॥ ॥श्री॥शुभंभवतु
॥श्री॥ब॥२॥

संख्या २८०० थायछे.